Sant Pau Recinte Modernista

Portes Obertes

El modernisme que et queda per descobrir

SANT PAU
Recinte Modernista

El Recinte Modernista de Sant Pau

Després de quatre anys d'obres, el Recinte Modernista de Sant Pau obre les seves portes. Dels dotze pavellons que conformen aquest conjunt històric, sis estan totalment rehabilitats –Administració, Sant Jordi, Santa Apol·lònia, Sant Leopold, Sant Manuel i Nostra Sra. de la Mercè– i dos més –Sant Salvador i Central– en procés de restauració.

Construït entre 1902 i 1930 i obra cabdal del modernisme català, l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau és una "ciutat dins la ciutat". El recinte creat per Lluís Domènech i Montaner és testimoni d'una part molt important de l'evolució de la medicina i, per descomptat, dels batecs de la vida dels barcelonins i catalans.

Aquest conjunt modernista, el més important d'Europa, és un referent destacat del patrimoni i la cultura de Barcelona i Catalunya. El seu valor arquitectònic i patrimonial va més enllà de la seva localització urbana i adquireix una dimensió europea i internacional.

El 1978 el conjunt arquitectònic va ser catalogat com a Monument Històric-Artístic i la UNESCO el va declarar Patrimoni Mundial al 1997, donada la seva singularitat constructiva i bellesa artística.

La rehabilitació dels edificis s'ha regit per tres premisses fonamentals: recuperació dels espais originals projectats per Domènech i Montaner; transformació dels pavellons en espais funcionals de treball, i aplicació de criteris de sostenibilitat i estalvi energètic. La climatització dels pavellons es fa a través de geotèrmia.

Els quasi quatre-cents pous de més de 100 metres de profunditat que s'han fet en tot el recinte garanteixen les necessitats tèrmiques dels pavellons, amb una disminució significativa de les emissions de CO_2. El sistema escalfa i refreda tots els espais, a través de terra radiant.

Centre de coneixement

El Recinte s'ha transformat en un centre de coneixement amb la ubicació d'organismes, institucions i empreses capdavanteres que treballen en els seus propis programes i estableixen sistemes de col·laboració en iniciatives compartides. S'han establert tres línies bàsiques d'actuació que tenen a veure amb els fins fundacionals de la institució, en els que preferentment treballen les institucions que s'ubiquen al Recinte: la salut, com a element de benestar; la sostenibilitat, per tal d'afavorir un conjunt de mesures per millorar les condicions de vida de la ciutadania; i l'educació, com a millor garantia per a una societat més cohesionada i com a motor de desenvolupament econòmic i social. En aquests moments, set institucions s'han sumat a aquest campus de coneixement: Universitat de les Nacions Unides (UNU); Casa Àsia; la Xarxa Mundial d'Operadors d'Aigua (GWOPA); l'Organització Mundial de la Salut (OMS); l'Institut Forestal Uropeu (EFI), el Programa de Ciutats Resilents d'UN-Habitat, i la Xarxa Global d'Universitats per a la Innovació Global (GUNI).

Proposta cultural, arxiu, visites i activitats

Alhora, s'està desenvolupant una proposta cultural que, a més de potenciar l'important Arxiu Històric de l'Hospital, inclourà un programa de visites que vol posar en valor la singularitat arquitectònica i històrica d'aquest conjunt modernista, únic al món. L'espai d'acollida de les visites s'ubica al Pavelló de l'Administració, on també s'hi troba una llibreria/botiga cultural. A més, unes deu sales de diferents capacitats del Pavelló de l'Administració s'han condicionat per facilitar la celebració de cursos, conferències, jornades i activitats diverses.

El Recinte Modernista de Sant Pau també desenvoluparà un programa d'activitats variades adreçades a tot tipus de públics: visites personalitzades, cicles divulgatius, activitats pedagògiques i concerts de petit format, entre d'altres.

Pavelló de l'Administració

És l'edifici més gran i més ric quant a ornamentació i profusió decorativa. Construït entre 1905 i 1910, va ser concebut com a entrada principal i per acollir les dependències de la direcció i admissions hospitalàries.

L'arquitecte va voler dotar l'edifici de gran singularitat i simbolisme respecte el conjunt arquitectònic. Hi destaquen les diferents escultures d'Eusebi Arnau i Pau Gargallo, així com els mosaics de Màrius Maragliano que envolten la façana.

L'esplèndida escala que surt del vestíbul mostra de forma molt explícita la relació entre arquitectura i ornamentació. El cupulí de l'escala és un vitrall que acompleix una de les premisses del modernisme i de Domènech, com era el fet d'atorgar un paper determinant a la llum i al color. Del sostre destaquen les nou voltes sobre columnes de pedra i marbre i, a la volta central, els escuts de Barcelona i de Catalunya, la creu patent de la Catedral de Barcelona i la creu de Sant Jordi, així com les dates de construcció de l'edifici.

L'antiga sala d'actes, avui Sala Lluís Domènech i Montaner, de quasi 18 metres d'alçada, és un espai privilegiat on conflueixen una munió de disciplines artístiques: arquitectura, escultura, vitrall, mosaic, ceràmica i pintura. Cal parar atenció a les escultures de Pau Gargallo, el mosaic policrom, la ceràmica en relleu, l'obra pictòrica d'Aleix Clapés, que representa el trasllat de les despulles de Santa Eulàlia, i la barana de pedra amb lletres gòtiques que fan de balustres i on es pot llegir la llegenda: "*Ampareu Syor, als benefactors y als asilats d'aquesta Santa Casa així en la terra com en lo Cel e inspireu sentiments de caritat envers d'ella. Amen*."

L'Administració s'ha transformat en un complex de sales i espais funcionals, d'ús polivalent, que conjuguen la riquesa artística de l'obra de Domènech i Montaner amb l'equipament tècnic més nou. Aquest pavelló comptarà, així, amb l'antiga sala d'actes rehabilitada, dues noves sales amb una capacitat per a unes 200 persones cadascuna i altres espais de reunions, amb una capacitat total per a 600 persones. A la 4a planta de l'Administració s'ubica l'espai de consulta de l'Arxiu Històric de l'Hospital de la Santa Creu Sant Pau i a la planta -1 el seu fons.

La rehabilitació de les façanes sud-est i sud-oest ha estat realitzada per Xavier Guitart, i la resta, juntament amb els interiors, per l'equip dirigit per Joan Nogué.

Sant Manuel

Dedicat a la memòria de Manuel Mariné i Molins, els germans del qual van destinar part de la seva herència a construir l'edifici, va ser edificat entre 1922 i 1925 per Pere Domènech i Roura a la mort del seu pare, Lluís Domènech i Montaner. Amb prop d'un centenar de llits, el Pavelló de Sant Manuel va destinar-se a Cirurgia General Masculina. Més tard, també hi va incorporar el Servei d'Oncologia.

Ha estat rehabilitat pels arquitectes Víctor Argentí, Albert Casals i José Luis González.

Organismes

UNU-GCM: L'Institut de la Universitat de Nacions Unides sobre Globalització, Cultura i Mobilitat (UNU-GCM), l'onzè del món, vol esdevenir un referent de la recerca i la difusió de tot allò que afecta la globalització, la cultura i la mobilitat des de l'òptica de les migracions i els mitjans de comunicació.

Casa Àsia: Té com a objectiu enfortir el coneixement i el diàleg entre Àsia i Espanya, a través de l'anàlisi i la discussió d'aspectes cívics, polítics, socials, culturals, econòmics i ambientals. Dóna suport a activitats i projectes que contribueixen a un millor coneixement entre les societats asiàtiques i l'espanyola.

Sant Leopold

Construït entre 1903 i 1918 va rebre el nom de Leopold Gil, nebot i col·laborador del banquer Pau Gil, principal mecenes en la construcció de l'Hospital. El seu primer ús sanitari va ser el de medicina general i cardiologia (1935). A partir de la segona meitat del segle XX va destinar-se a medicina interna.

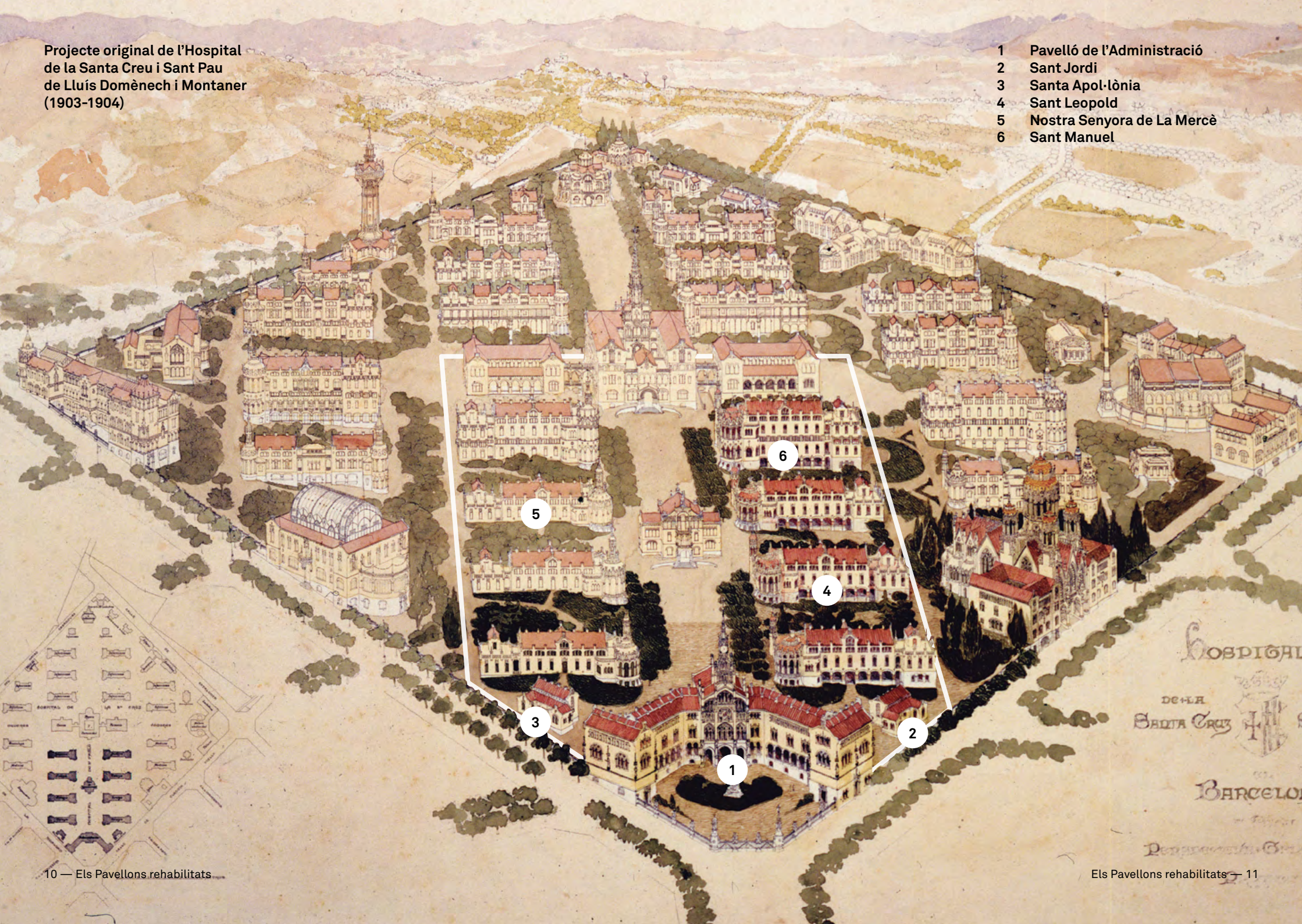
La consolidació estructural i restauració de façanes, cúpules i terrasses l'ha dirigit Ramon Calonge, i la rehabilitació interior, Xavier Guitart.

Organismes

EFI: L'Institut Forestal Europeu és un centre d'excel·lència en matèria mediambiental i del canvi climàtic. El seu objectiu és promoure la gestió sostenible dels boscos i l'assessorament en les polítiques forestals.

UN-HABITAT: L'Oficina del Programa de Perfils de Ciutats Resilients d'UN-HABITAT cerca eines per minimitzar els efectes de catàstrofes naturals a pobles i ciutats perquè fenòmens com terratrèmols o inundacions causin els menors danys possibles.

GUNI: La Xarxa Global d'Universitats per a la Innovació fomenta la cooperació entre les diferents Càtedres UNESCO d'Educació Superior per enfortir el paper de les institucions d'educació superior com a servei públic i la seva responsabilitat social.

Projecte original de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Lluís Domènech i Montaner (1903-1904)

1 Pavelló de l'Administració
2 Sant Jordi
3 Santa Apol·lònia
4 Sant Leopold
5 Nostra Senyora de La Mercè
6 Sant Manuel

Nostra Senyora de la Mercè

Construït entre 1902 i 1911 sota les ordres de l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner, amb una capacitat inicial de 60 llits, va destinar-se al Servei de Ginecologia i Obstetrícia. L'any 1959 es van produir les primeres obres de reforma i consolidació general de l'edifici. Dues dècades més tard, entre els anys 1979 i 1980, es va realitzar la restauració i instal·lació del Servei d'Obstetrícia.

L'equip d'arquitectes de Josep Emili Hernàndez-Cros s'ha encarregat de la consolidació estructural i restauració de façanes, cúpules i terrasses, i el despatx de Mercè Zazurca ha estat el responsable de la rehabilitació i adequació interior.

Organismes

GWOPA: L'Aliança Mundial d'Associacions d'Operadors d'Aigua és una xarxa global multisectorial que té com a objectiu contribuir a la millora dels serveis d'abastiment i sanejament d'aigua als països menys desenvolupats, a través de l'impuls d'iniciatives de col·laboració entre operadors i del disseny de mesures de capacitació i eines pràctiques.

OMS: L'Oficina de l'Organització Mundial de la Salut per a l'Enfortiment dels Sistemes de Salut treballa per dissenyar mecanismes de desenvolupament de sistemes públics de salut i enfortir les polítiques sanitàries a un nivell subnacional.

Sant Jordi

Destinat inicialment a l'observació i reconeixement de malalts, més tard es va dedicar a Urgències Generals i Pediatria. És, juntament amb el Pavelló de Santa Apol·lònia, de petites dimensions. Tots dos estaven coberts de rajoles per facilitar-ne la desinfecció.

Ha estat rehabilitat per Rafael Vila.

El pavelló és un espai destinat a exposicions temporals.

Santa Apol·lònia

Construït entre 1902 i 1911, inicialment fou destinat a l'observació i reconeixement de les malaltes. Més tard es va dedicar al Servei d'Odontologia.

La seva rehabilitació ha estat executada per l'equip d'en Xavier Guitart.

Els orígens de l'Hospital

L'Hospital de la Sant Creu i Sant Pau té els seus orígens el 1401, quan el Consell de Cent (antic Ajuntament) i el Capítol Catedralici van fusionar sis hospitals de Barcelona i van encarregar la construcció de l'Hospital de la Santa Creu, avui dia seu de la Biblioteca de Catalunya, per fer de la salut un projecte social. A principis del segle XX, el llegat del banquer Pau Gil va fer possible l'inici de la construcció d'un nou hospital (el 1902) per atendre la demanda sanitària d'una ciutat en ple creixement demogràfic.

El nou projecte hospitalari, encarregat a l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner, es va inaugurar oficialment el 1930 sota el nom d'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. El conjunt de pavellons projectats per Domènech s'ha convertit no només en referent fonamental del patrimoni cultural de Barcelona, sinó del món, en ser declarat el 1997 Patrimoni Mundial per la UNESCO.

El projecte modernista

Tot i que el projecte inicial de Lluís Domènech i Montaner contemplava la construcció de quaranta-vuit pavellons, finalment es van fer un total de setze. D'aquests, dotze van ser executats per l'arquitecte i la resta pel seu fill, Pere Domènech i Roura. Per construir el recinte hospitalari, Lluís Domènech va comptar amb un solar obert i regular, equivalent a nou illes de l'Eixample. Abans de fer el projecte, va viatjar per conèixer les tendències europees del moment en la construcció d'hospitals. Al final va optar per aixecar diversos pavellons destinats a diferents especialitats mèdiques, comunicats entre ells a través d'un quilòmetre de galeries subterrànies.

Domènech i Montaner va construir el conjunt hospitalari seguint una trama urbanística pròpia, diferent de l'Eixample, amb una aliniació de 45º respecte la quadrícula ortogonal del Pla Cerdà. D'aquesta concepció va resultar un recinte aïllat i independent dins Barcelona, una "ciutat jardí" per emmarcar un model hospitalari humà, modern i funcional, alhora que estèticament bell. En la seva concepció, Domènech i Montaner va comptar amb un espai de 145 m² per malalt, incloent els espais enjardinats, una proporció que en aquell moment superava amb escreix el millor índex de qualsevol hospital europeu.

Lluís Domènech i Montaner

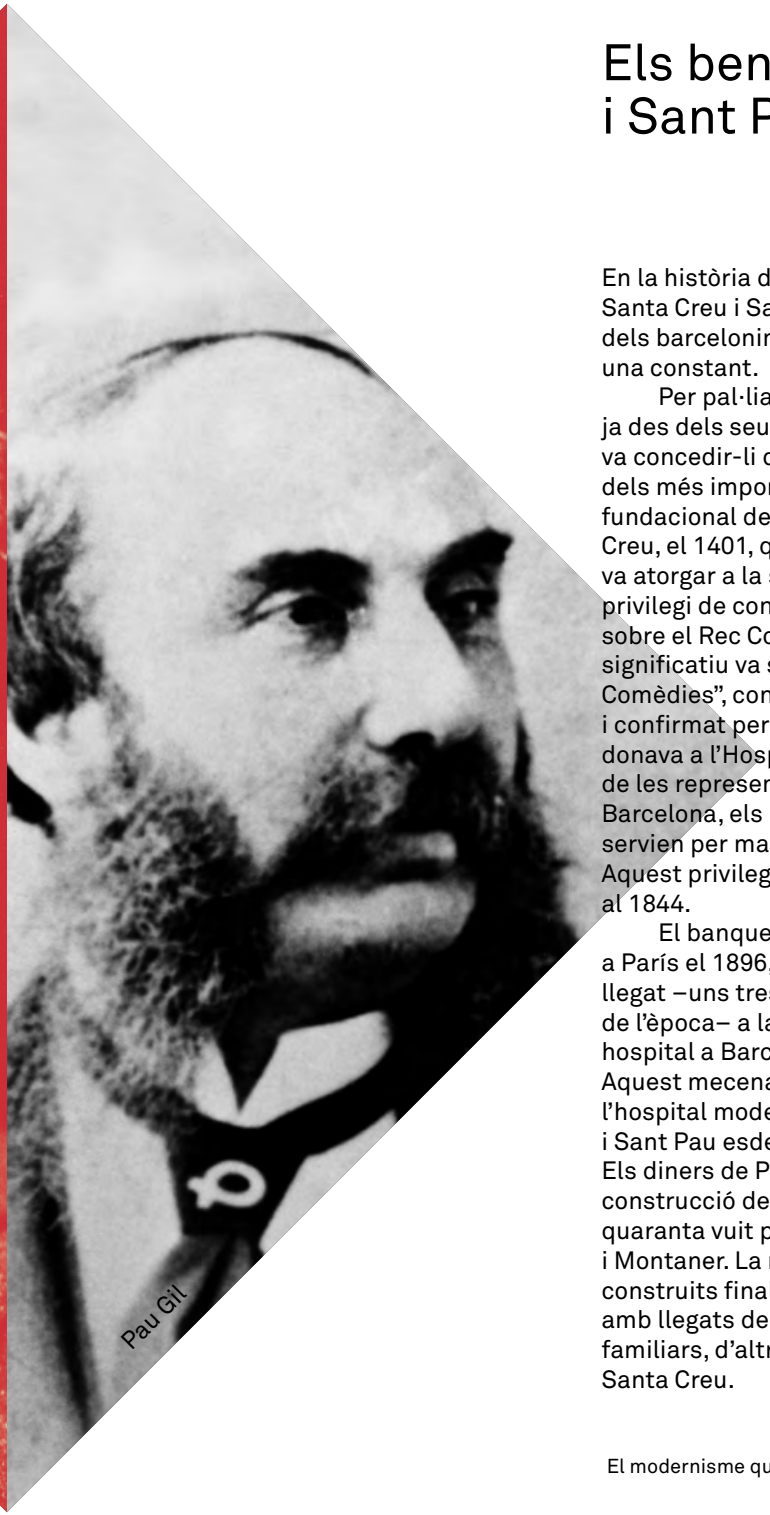
Màxim referent de l'arquitectura modernista catalana, Lluís Domènech i Montaner (1849-1923) va treballar fins la seva mort en la construcció del recinte de Sant Pau. La seva trajectòria es va caracteritzar per l'execució d'obres d'ús públic, com el Palau de la Música (1905-1908) o l'Institut Mental Pere Mata de Reus (1897-1919), projecte que va inspirar el concepte "ciutat jardí" de Sant Pau.

Quan va rebre l'encàrrec de construir l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, Domènech ja era tota una personalitat amb una trajectòria pública i política remarcada.

Alguns dels càrrecs que va ocupar van ser: director d'obres del recinte de l'Exposició Universal (1888), president de la Unió Catalanista i redactor de les Bases de Manresa (1892), president dels Jocs Florals de Barcelona (1895), primera presidència de l'Ateneu Barcelonès, acadèmic de la Reial Acadèmia Provincial de Belles Arts de Sant Jordi (1901), i diputat a Corts per Barcelona (1903).

Lluís Domènech i Montaner

Pau Gil

Els benefactors i Sant Pau

En la història de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, les donacions dels barcelonins han esdevingut una constant.

Per pal·liar la manca de recursos, ja des dels seus inicis, la monarquia va concedir-li diversos privilegis. Un dels més importants data de l'any fundacional de l'Hospital de la Santa Creu, el 1401, quan el rei Martí l'Humà va atorgar a la seva administració el privilegi de construir cases de veïns sobre el Rec Comtal. Un altre de significatiu va ser el "Privilegi de les Comèdies", concedit per Felip II el 1587 i confirmat per Carles III el 1771, que donava a l'Hospital el dret exclusiu de les representacions teatrals a Barcelona, els beneficis de les quals servien per mantenir la institució. Aquest privilegi es va perllongar fins al 1844.

El banquer català Pau Gil, mort a París el 1896, destina part del seu llegat –uns tres milions de pessetes de l'època– a la construcció d'un nou hospital a Barcelona, el de Sant Pau. Aquest mecenatge és decisiu perquè l'hospital modernista de la Santa Creu i Sant Pau esdevingués una realitat. Els diners de Pau Gil s'esgoten en la construcció de deu pavellons dels quaranta vuit projectats per Domènech i Montaner. La resta, dels vint-i-set construits finalment, es van edificar amb llegats de malalts, dels seus familiars, d'altres mecenes i de la Santa Creu.

Fes-te Amic del Recinte Modernista de Sant Pau

Sent Amic del Recinte Modernista de Sant Pau donaràs suport a la preservació i rehabilitació d'aquest espai monumental únic al món, referent molt important del patrimoni i la història de Barcelona i del nostre país.

El teu suport també es destinarà a iniciatives, com el Servei Educatiu, que es duran a terme per donar a conèixer la singularitat d'aquest conjunt de pavellons modernistes declarat Patrimoni Mundial per la UNESCO.

Avantatges
—Visites gratuïtes.
—Descomptes en les visites guiades i activitats.
—Invitacions a les activitats programades.
—Informació preferent.

Categories
Amic veí
Aportació anual de 5 €
(entrada lliure i il·limitada)
Amic col·laborador
Aportació anual de 30 €
Amic benefactor
Aportació anual mínima de 50 €

Informació
T 93 268 24 44 / 93 553 71 56
amics.recinte@santpau.cat

Fotografia

Robert Ramos
Pere Virgili

Disseny gràfic

Alex Prieto
Aleix Artigal

Es troba en el Recinte Modernista de Sant Pau, declarat Patrimoni Mundial per la UNESCO. Li preguem que vetlli pel bon manteniment dels espais i equipament, i que segueixi les indicacions del nostre personal.

L'accés de les persones amb mobilitat reduïda queda limitat als espais habilitats en aquest sentit.

El Recinte Modernista de Sant Pau és un espai patrimonial protegit d'acord amb la normativa reguladora del patrimoni cultural català. Alguns elements arquitectònics com baranes i escales son igualment elements protegits. Tinguin especial cura amb el risc que suposen.

SANT PAU Recinte Modernista

HOSPITAL DE LA SANTA CREU I SANT PAU
FUNDACIÓ PRIVADA

Generalitat de Catalunya

Ajuntament de Barcelona

Catedral de Barcelona

BARCELONA inspira

Sant Pau Recinte Modernista
Sant Antoni M. Claret, 167
08005 Barcelona
www.santpaubarcelona.org

Informació
T 93 268 24 44 / 93 553 71 56
recintemodernista@santpau.cat

Com arribar-hi
Metro
L5 Sant Pau / Dos de Maig
Bus
H8, 19, 20, 45, 47, 92, 122